

цій системних зв'язків між фонетичними, лексичними, граматичними поняттями, завдяки чому досягається єдність мовного і мовленнєвого розвитку учнів, створюються оптимальні умови для самопізнання, саморозвитку, для формування ідеалів добра, краси, істини, любові до рідної землі, її культури, утвердження активної життєвої позиції.

Ключові слова: системні мовні зв'язки, опорні уміння, метод проєктів, комплексні вправи, методи і форми інтерактивного навчання, готовність до суспільно корисної праці, емоційно-образна і логіко-поняттєва діяльність, організаційно-діяльнісні уміння, змістоутворювальні мотиви.

RU В статье определены мотивационные, содержательные, операционные составляющие компетентностного обучения родному языку, охарактеризованы способы структурирования учебного материала в учебниках, которые основываются на последовательном использовании дидактических и развивающих функций системных связей между фонетическими, лексическими, грамматическими понятиями, благодаря чему достигается единство языкового и речевого развития учеников, создаются оптимальные условия для самопознания, саморазвития, для формирования идеалов добра, красоты, истины, любви к родной земле, ее культуре, утверждению активной жизненной позиции.

Ключевые слова: системные языковые связи, опорные умения, метод проектов, комплексные упражнения, методы и формы интерактивного обучения, готовность к общественно полезному труду, эмоционально-образная и логико-понятийная деятельность, организационно-деятельностные умения, смыслообразующие мотивы.

EN In this article the motivational, informative, operational components of a competent mother-tongue education, characterized by means of structuring the learning material in the textbooks, which are based on the sequential use of didactic and developmental functions of systemic linkages between phonetic, lexical, grammatical concepts, and thus a unity of language and speech development of students, created optimal conditions for self-knowledge, self-development, the formation of ideals of goodness, beauty, truth, love for his native land, its culture, the adoption of active life position.

Key words: linguistic system of communication, supporting skills, project method, comprehensive exercises, methods and forms of interactive learning, a willingness to socially useful work, emotional and imaginative and logical ponyateynaya activities, knowledge of organizational activity.

УДК: 373.5.091.64 (075):37.011.33

МЕТАПРЕДМЕТНИЙ ПІДХІД ДО ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ЗНАТЬ ПРО ЛЮДИНУ ЯК ОДИН ІЗ ПРИНЦИПІВ СУЧАСНОГО ПІДРУЧНИКОТВОРЕННЯ

*Г. О. Васківська, кандидат педагогічних наук,
Інститут педагогіки НАПН України
e-mail: vaskivska@mail.ru*

Постановка проблеми. Глобалізований світ детермінує процеси розвитку соціально-економічної складової буття людини. Трансформаційність охопила також наукову й освітню галузі. Наразі сучасний стан розвитку освіти України вимагає інтегрованої освіти, досконалішого ущільнення знань й диференціації навчання, органічного поєднання в змісті освіти загальноосвітньої і фахової складових відповідно до запитів і можливостей школярів. Сучасна освіта прагне набути нового сенсу, поступово стає філософією і метою сучасного освітнього простору, який, гармонізуючи поєднання людини і природи, посилюватиме і розкриватиме її творче начало в умовах культурно-цивілізаційних змін.

Новий Державний стандарт базової і повної загальної середньої освіти, який упроваджується в частині базової загальної середньої освіти з 1 вересня 2013 року, а в частині повної загальної середньої освіти – з 1 вересня 2018 року, висуває одним із головних завдань суспільствознавчої освітньої галузі «забезпечення реалізації можливостей розвитку учня як вільної особистості, здатної за допомогою набутих ключових та галузевих компетентностей ефективно самореалізовуватися в сучасному багатоманітному глобалізованому світі та брати участь у житті демократичної, соціальної, правової держави і громадянського суспільства, вчитися протягом усього життя [2]».

Тож шкільна система освіти, об'єднуючи множину поки що слабо структурованих проблем модернізації процесу навчання в загальноосвітніх навчальних закладах, не має права оминати фундаменталізації знань, яка викликається новітніми технологіями, пов'язаними з вивченням предметів загалом і побудовою підручників зокрема.

Аналіз стану освітньої галузі доводить, що традиційна загальноосвітня школа з наміром і спробою перебудови її старшої ланки щодо втілення профільного навчання не достатньо відповідає завданню сучасної організації навчання, далеко не вичерпуючи, а частіше по-справжньому не торкаючись проблеми модернізації дидактичних умов особистісно зорієнтованого навчання. Щороку більше половини випускників вищих навчальних закладів України не можуть працевлаштуватися за фахом або стають безробітними. Учні старшої школи виявляються не підготовленими до свідомого вибору подальшої навчальної діяльності.

Вочевидь, маємо справу з досить розбалансованим освітнім процесом, який викликає необхідність пошуку шляхів внутрішнього переструктурування навчання з огляду на самоорганізацію в умовах вибору.

Найважливіше із завдань, що стоять перед сучасною шкільною освітою, полягає у побудові освітньої моделі, орієнтованої на конструювання прогресивного майбутнього, на природо- і культуродоцільний стійкий розвиток усіх сфер людської діяльності [3, 236]. Філософською основою такої моделі освіти, на думку А. Хуторського, є ідея соціалізації людини за допомогою навчальної діяльності, що забезпечує створення нею освітніх продуктів. Вивчаючи об'єкт реального світу, учень знаходить і створює знання про нього. Тобто, відкриває ідеальні теоретичні конструкти – факти, поняття, закономірності. Усвідомлюючи створені знання й застосовуючи засвоєні способи пізнання, учень фіксує знання як особистий освітній продукт, що може бути використаний для подальшого пізнання світу [4, 244].

Метапредметний рівень навчальної діяльності визначають навчальні метапредмети (курси, теми) – освітні структури, зміст яких групується навколо системи фундаментальних освітніх об'єктів, що є ключовими сутностями, які відображають єдність світу. Це вузлові точки основних освітніх галузей, завдяки яким існує реальна галузь пізнання й конструюється ідеальна система знань про неї.

Аналіз останніх досліджень. З метою визначення стану дослідженості окресленої проблеми нами здійснено широкий аналіз наукових праць як віт-

чизняних, так і зарубіжних учених, який засвідчив недостатність наукових досліджень щодо метапредметного підходу до формування системи знань про людину взагалі й у аспекті сучасного підручникотворення зокрема. Цьому питанню приділяли увагу переважно в контексті загально-дидактичних підходів та при висвітленні загальних теоретичних питань з педагогіки Ю. Бабанський, Б. Бім-Бад, В. Воронов, М. Данилов, Б. Єсіпов, Т. Ільїна, В. Ледньов, І. Лернер, В. Оконь, В. Онищук, П. Підкасістий, О. Савченко, М. Скаткін, В. Сластьонін, І. Харламов, Г. Щукіна та ін.

Виробленню системної стратегії нашого дослідження посприяв творчий доробок В. Беспалька, В. Бондаря, Б. Гершунського, С. Гончаренка, І. Журавльова, Л. Занкова, І. Зязюна, Є. Клімова, Г. Костюка, В. Кременя, Ч. Купісевича, В. Лозової, А. Макаренка, Н. Ничкало, І. Підласого, В. Сухомлинського та ін.

Вважаючи за головне завдання для країн світу розвивати «нову освіту для ХХІ століття», теоретичні засади особистісно зорієнтованого навчання в контексті метапредметної інтеграції освіти розробляли: І. Артюхова, Л. Байбородова, А. Бараніков, Л. Березовська, К. Варнавських, В. Гузєєв, А. Ісайко, Л. Кузнецова, П. Лернер, В. Орлов та ін.

У кандидатських дисертаціях (Гордієнко Т., Гриневич Л., Макарова Л., Піщалковська М., Шутова М.) розглянуто психолого-педагогічні аспекти метапредметного поля гуманітарних предметів для впровадження диференціації навчання у вітчизняній і зарубіжній практиці.

Утім, проблем, що стосуються дидактичних умов формування метапредметного підходу до формування системи знань про людину, вони торкаються мало й опосередковано, досить аспектно. Аналіз можливостей обґрунтування метапредметного підходу до формування системи знань про людину як одного з принципів сучасного підручникотворення дав змогу констатувати:

- упровадження метапредметного підходу як одного з принципів сучасного підручникотворення має спиратися на спеціальні програми розвитку освіти, однак досліджень, які визначали б перспективи розвитку системи освіти на засадах індивідуалізації, бракує;

- упровадження особистісно зорієнтованого навчання, що відбувається сьогодні в країні, здійснюється без належного врахування необхідності модернізації траєкторії розвитку неперервної освіти в цілісній освітній системі – чим знижується ефективність практичної спрямованості системи освіти, замість посилення її впливу на розвиток особистісно-соціальних відносин. Бракує розробок теоретичних засад розбудови метапредметних зв'язків.

Керівні документи в сфері освіти, діяльність шкіл «нового типу» (гімназії, ліцеї, колежі, спеціалізовані школи), зарубіжний досвід виступали умовою визначення стану дослідженості окресленої проблеми та джерелом розробки метапредметного підходу до формування системи знань про людини як одного з принципів сучасного підручникотворення.

Мета статті. Розглянути метапредметний підхід як провідний у багатовекторній спрямованості сучасного етапу підручникотворення. Окреслити шля-

хи його реалізації у процесі формування системи знань про людину в змісті сучасного підручника.

Основна частина. Відповідно до принципу людиноцентризму в освіті саме людина є основним суб'єктом своєї освіти. Отже, сенс освіти полягає у виявленні і реалізації внутрішнього потенціалу людини щодо себе і навколишнього світу. Зв'язок внутрішнього і зовнішнього в людині забезпечується через діяльність, яка належить до вузлових основ світу і людини. У цих основах і закладено метапредметну сутність освіти.

Встановлено, що в розвинених країнах світу важлива роль відводиться проблемі метапредметної інтеграції (кінець ХХ – початок ХХІ ст.) як найбільш досконалому засобу оновлення освіти на засадах взаємодії професійної і загальної освіти в практиці середньої загальноосвітньої школи з урахуванням процесу глобалізації та інтернаціоналізації освіти.

На теренах України не все так просто. Результати наших досліджень (опитано 639 учнів загальноосвітніх навчальних закладів) засвідчили, що учні старшої школи у повсякденному житті застосовують знання з таких предметів інваріантної і варіативної складових (у порядку убубання): українська мова, іноземна мова, історія України, всесвітня історія, російська мова, українська література, основи права, світова література, основи безпеки життєдіяльності, основи філософії, основи економіки, людина і світ, основи етики.

Також ми з'ясували, що знання про людину вони черпають: зі ЗМІ (ТБ, радіо, преса) – 77,9%, від батьків – 59,3%, з Інтернету – 54,3%, від друзів – 46,2%, під час навчання – 40,7%.

Серед чинників, що позитивно впливають на якість засвоєння знань, опитані назвали: викладення матеріалу вчителем – 73,6%, змістовність уроку – 26,5%, зміст підручника – 6,7%.

Учні старшої школи відчують нестачу знань: з психології людини (74,7%), з політичної психології (31,8), про народи світу (31,8), з релігії (15,9), про анатомію людини (12,3%).

Звернімо увагу на те, що тільки 40,7% опитаних черпають знання про людину (фундаментальні знання) під час навчання. Лише 6,7% вважають, що зміст підручників (основні навчальні книги) впливають на якість засвоєння знань. Звісно, категоричних висновків не слід робити, проте цифри викликають неабияке занепокоєння. Саме тому ми звертаємо увагу на дидактичні умови реалізації метапредметного підходу до формування системи знань про людину у сучасному підручникотворенні.

Наразі зазначимо, що в шкільній практиці застосування міжпредметних зв'язків використовується широко, проте змістом підручників ці зв'язки підкріплюється непереконливо і фрагментарно, слабо переносяться у площину знань про людину. Учителі початкової школи активно використовують міжпредметні зв'язки у своїй практиці, наприклад, а предмет «Я і Україна» найкраще показує взаємозв'язок таких предметів, як біологія, географія, ботаніка, зоологія, фізика [1].

Необхідність вияснювати метапредметні зв'язки у процесі створення підручників нового покоління може виявитися ключовою у подоланні низки суперечностей: між наявним і необхідним потенціалом середньої освіти для успішної соціалізації випускника; між сучасним станом дидактичного супроводу навчання шкільних предметів та існуючим запитом на рівень наукових розробок; між зростанням вимог до якості вмотивованості допрофесійної підготовки і станом системи шкільного навчання як генеруючої ланки цілопокладання життєдіяльності; між необхідністю розбудови взаємозумовлювальних структурних метапредметних освітніх ланок і недостатнім урахуванням цієї проблеми для проектування навчально-освітньої траєкторії особистості. Тож метапредметний підхід як інноваційний у вітчизняній практиці водночас слугує інструментом фундаменталізації змісту освіти, предметній інтеграції.

Хоч проблема формування системи знань була і залишається актуальною, проте цілі й завдання школи кардинально змінюються, ми йдемо від знаннєвої парадигми до особисто орієнтованої. Саме тому, наприклад, такий предмет як література має не лише знайомити із світовими і вітчизняними мистецькими шедеврами, а й, передусім, учити враховувати помилки і досягнення інших людей, вчити загальнолюдським цінностям. На уроках фізики, наприклад, слід не просто вчити розв'язувати задачі, а переконувати учнів в необхідності «знати на зубок» основні фізичні закони (скажімо, закону Ньютона), які є важливими у процесі життєдіяльності. Треба пояснювати, як саме може людина застосувати здобуті знання з хімії й біології. Учні повинні усвідомлювати, що алгебра й геометрія є прикладними науками, які теж необхідні у подальшому житті. Коли знання навчальних предметів «олюднюються», набудуть необхідного сенсу, то і в учнів з'явиться бажання вчитися.

Метапредмети відмінні від предметів традиційного циклу. Основна світоглядна ідея метапредметного підходу – навчити учнів мислити. Зміст існуючих навчальних предметів унеможливує розвиток самостійного мислення. Метапредмети поєднують ідею предметності й водночас надпредметності, ідею рефлексивності стосовно предметності. Вивчаючи традиційні предмети, учень здебільшого просто запам'ятовує найважливіші визначення понять. На заняттях з метапредметів він розмірковує, простежує походження найважливіших понять, які визначають певну предметну галузь знання. Він ніби заново відкриває ці поняття. Як результат – перед ним розкривається процес виникнення того чи іншого знання. У такий спосіб учень «перевідкриває» відкриття, уже здійснене в історії, відновлює й виділяє форму існування певного знання. Але це тільки перший рівень роботи учня. Виконавши завдання на різному навчальному матеріалі (наприклад, на матеріалі біології, літератури й хімії), він робить предметом свого усвідомленого ставлення вже не визначення поняття, але сам спосіб своєї роботи з цим поняттям на різному предметному матеріалі. Створюються умови для того, щоб учень почав рефлектувати власний процес роботи: що саме він здійснив, як він мисленево діяв, коли відновлював генезис того або іншого поняття (з біології чи з хімії, з історії чи з фізики). І тоді учень виявляє, що, незважаючи на різні пред-

метні матеріали, він виокремив одні і ті самі знання. Метапредмети – це нова освітня форма, що є надбудовою традиційних навчальних предметів. Це – навчальний предмет нового типу, в основі якого лежить мислєдїяльнїсний тип інтеграції навчального матеріалу. Пропонується мислєдїяльнїсний тип інтегрування традиційного навчального матеріалу. Це означає, що у формі метапредмета звичайний навчальний матеріал переорганїзується у систему знань. Вивчаючи метапредмет «Проблема», школярї вчатьсї обговорювати питання, пов'язанї з нерозв'язними проблемами. На метапредметї «Завдання» учнї здобувають знання про рїзнї типи завдань і способи їх розв'язання. За його вивчення у школярїв формуютьсї здїбностї розумїннї й схематизації умов, моделювання об'єкта завдання, конструювання способів рїшення, вибудовування дїяльнїсних процедур досягнення мети. Тип філософськo-методологїчного розмїрковування учнїв у рамках цього метапредмета пов'язанїй з процесом постановки завдань, пошуком і рефлексїєю засобів їх розв'язання, з освоєнням технїки перекладу проблем у завдання тощо. Використання метапредметного пїдходу в сучасному пїдручникотвореннї дає змогу демонструвати учням процеси становлення наукових і практичних знань, переорганїзувати навчальнї курси, включаючи сучаснї питання, завдання й проблеми, у тому числї значущї для молодї.

З позиції компетентнїсного пїдходу визначення цїлей предмета має передувати добору його змісту: спочатку треба з'ясувати, для чого потрібнїй певнїй навчальнїй предмет, а потїм уже добирати зміст, освоєння якого дасть змогу одержати бажанї результати. Водночас слїд ураховувати, що певнї результати можуть бути здобутї лише за взаємодїї навчального предмета з іншими складовими освїтнього процесу, а якихось результатїв можна досягти тїльки у рамках предмета і їх неможливо (або важко) здобути за рахунок вивчення інших предметїв. У процесї формування системи знань про людину слїд сконцентрувати увагу на включеннї до навчальних предметїв гуманїтарного і природничого циклїв тих знань, якї насправдї матимуть особистїсно- і практико-орїєнтованїй сенс.

Перша група цїлей предмета може бути схарактеризована як цїлі-їнтенції, інакше кажучи, як цїлі, що визначають напрям руху, але не як цїлі, що визначають результат, досягнення якого гарантується вивченням предмета. Це цїлі формування цїннїсних орієнтації, свїтоглядних установок, розвитку інтересїв, формування потреб і досягнення інших особистїсних результатїв, якї залежать від безлїчї рїзних чинникїв, у тому числї й «позашкільних».

їнша група цїлей предмета включає такї, що описують «станцію призначення», тї результати, досягнення яких школа може гарантувати (звїсно, за певнїї пїзнавальнїї активностї самого учнїя й низки інших умов). У складї цїєї групи можна виокремити чотири види цїлей:

- цїлі, що моделюють метапредметнї результати, яких можна досягти за взаємодїї низки предметїв (наприклад, формування загальнонавчальних умїнь і навичок, комунїкативних та інших ключових навичок, деяких функціональних навичок);

- цілі, що визначають метапредметні результати, яких можна досягти у рамках предмета, але можна використовувати при вивченні інших предметів або в інших видах діяльності (наприклад, формування читача як ціль вивчення літератури);

- цілі, орієнтовані на засвоєння знань і вмінь, що забезпечують загальнокультурну компетентність учнів, їхня здатність розумітися на певних проблемах і пояснювати певні явища дійсності;

- цілі, орієнтовані на засвоєння знань і вмінь, що мають опорне значення для освіти певного профілю.

Слід зробити деякі пояснення щодо іншого виду цілей, які моделюють метапредметні результати, досягнення яких і стає основним змістом вивчення предмета. Під час наукового обговорення була висловлена думка про те, що змістом вивчення філософії є не знання безлічі філософських систем, а формування вміння філософувати. Звісно, що в цьому випадку під умінням розуміється не який-небудь прийом, а здатність розглядати явища з певного погляду, що спирається й на конкретні знання з історії філософії.

Метапредметний підхід до засвоєння знань природничих наук у контексті культури розкриває їх соціально-гуманітарний потенціал і підкреслює єдність природничо-наукового й гуманітарного знання.

Виникає також необхідність створення метапрограм – програм спільної навчальної діяльності учнів, що реалізуються в процесі розв'язання ситуаційних завдань і спрямованих на розв'язання особистісно значущих проблем учнів. Перевага метапрограм перед звичайними навчальними програмами в тому, що вони сприяють подоланню фрагментарності знань учнів і орієнтовані на конкретний практичний результат – своєрідний продукт програми. Зазвичай, їх освоєння не вимагає виділення додаткового навчального часу, тому що їх зміст ніби накладається на зміст навчальних курсів.

Окрім того, метапрограми дають змогу учителеві максимально розкрити ціннісні орієнтири своєї діяльності як посередника між поколіннями, між минулим і майбутнім шляхом трансляції свого унікального індивідуального творчого ставлення до світу. Метапрограма, по суті, дає основу для реалізації ідеї створення умов для «справжнього життя на уроці», про що говорили і Ш. Амонашвілі і В. Сухомлинський, коли урок не тільки готує до життя, але й є засобом пізнання учнем найважливіших проблем свого сьогоденного життя. Метапрограма забезпечує змістовно-світоглядний супровід й узгодження навчальних програм шкільної освіти за рахунок цілісного розгляду всіх напрямів, підвищення рівня освіченості школярів, розширення кола особистісно значимих проблем, а також набору засобів розв'язання проблем.

Висновки. Метапредметними результатами навчання мають бути:

- оволодіння навичками самостійного здобуття нових знань, організації навчальної діяльності, постановки цілей, планування, самоконтролю й оцінки результатів своєї діяльності, уміннями передбачати можливі результати своїх дій;

- розуміння відмінностей між вихідними фактами й гіпотезами для їх пояснення, теоретичними моделями й реальними об'єктами, оволодіння універсальними навчальними діями на прикладах гіпотез для пояснення відомих фактів і експериментальної перевірки висунутих гіпотез, розробки теоретичних моделей процесів або явищ;

- формування вмій сприймати, переробляти й передавати інформацію в словесних, образних, символічній формах, аналізувати й переробляти здобуту інформацію відповідно до поставлених завдань, виокремлювати основний зміст прочитаного тексту, знаходити в ньому відповіді на поставлені питання й викладати його;

- набуття досвіду самостійного пошуку, аналізу й відбору інформації з використанням різних джерел і нових інформаційних технологій для вирішення пізнавальних завдань;

- розвиток монологічного й діалогічного мовлення, уміння висловлювати свої думки й здатність чути співрозмовника, розуміти його погляди, визнавати право іншої людини на іншу думку;

- освоєння прийомів дій у нестандартних ситуаціях, оволодіння евристичними методами й методами розв'язання проблем;

- формування вмій працювати в групі з виконанням різних соціальних ролей, викладати й обстоювати свої погляди й переконання, вести дискусію.

Отже, цілі, зміст та інші елементи сучасних підручників мають відповідати один одному, адже цілісність і логічність розробленої навчальної книги є умовою ефективності її реалізації. На стадії контролю результатів навчання необхідно забезпечити перевірку рівня досягнень з огляду на цілі навчальної книги. Назвемо основні складові сучасного підручника, які відповідають метапредметним завданням: сенс навчальної книги; цілі і завдання; розвиток особистісних якостей учнів; основні види діяльності; діяльнісний зміст сучасного підручника (технології, форми і методи навчання); тематичний зміст підручника, який групується навколо фундаментальних освітніх об'єктів, фундаментальних освітніх проблем, культурно-історичних знань, ритмічної основи конструювання підручника; особистісний зміст освіти; форми контролю, рефлексії й оцінки результатів навчання.

Багатовекторна спрямованість методичних форм і методів підручникотворення з опертям на метапредметний підхід дасть змогу значно підвищити якість освоєння школярами універсальних навчальних дій (пізнавальні, регулятивні, комунікативні), а також інтенсифікувати співпрацю вчителя і учнів на уроках, змістом і засобами яких формується система знань про людину.

Література

1. Байбара, Т. М. Я і Україна : підручник для 3 кл. [Текст] / Т. М. Байбара, Н. М. Бібік. – К. : Форум, 2004. -176 с.

2. Державний стандарт базової і повної загальної середньої освіти [Електронний ресурс] / [затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 23 листопада 2011 р. № 1392]. – Режим доступу: http://www.mon.gov.ua/images/files/doshkilna-crednya/serednya/derzh-standard/post_derzh_stan.doc

3. Слостѣнин, В. А. Общая педагогика : учеб. пособ. для студ. высш. учеб. заведений ; в 2-х ч. [Текст] / В. А. Слостѣнин, И. Ф. Исаев, Е. Н. Шиянов. – М. : ВЛАДОС, 2003. – Ч. 1. – 288 с.

4. Хуторской, А. В. Современная дидактика : учеб. пособ. [Текст] / А. В. Хуторской. – М. : Высш. шк., 2007. – 639 с.

UA У статті розглянуто актуальність проблеми реалізації метапредметного підходу в процесі створення підручників нового покоління на основі засвоєння системи знань про людину. Досліджено потенційні можливості знань про людину для підготовки старшокласників до самостійного життя за умови реалізації метапредметного підходу в змісті сучасного підручника. Розкрито деякі дидактичні умови метапредметного підходу до формування системи знань про людину у сучасному підручникотворенні.

Ключові слова: сучасний підручник, підручникотворення, метапредметний підхід, система знань про людину.

RU В статье рассматривается актуальность проблемы реализации метапредметного подхода в процессе создания учебников нового поколения на основе усвоения системы знаний о человеке. Исследованы потенциальные возможности знаний о человеке для подготовки старшеклассников к самостоятельной жизни при условии реализации метапредметного подхода в содержании современного учебника. Раскрыты некоторые дидактические условия метапредметного подхода к формированию системы знаний о человеке в современном процессе создания учебников.

Ключевые слова: современный учебник, процесс создания учебников, метапредметный подход, система знаний о человеке.

EN The article deals with the relevance of implementing cross disciplinary approach in the creation of new generation books based on the knowledge about the man. It investigates the potential of knowledge about the man to prepare high school students for independent living with the cross disciplinary approach realization in modern textbooks. Some didactic principles of cross disciplinary approach to the system of knowledge about the man in the modern textbook creation are revealed.

Key words: modern textbook, textbook creation, cross disciplinary approach, a system of knowledge about the man.

УДК 373.3.016

АВТОРСЬКА КОНЦЕПЦІЯ ПІДРУЧНИКІВ З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ НОВОГО ПОКОЛІННЯ ДЛЯ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

*М. С. Вашуленко, академік НАПН України,
Глухівський національний педагогічний університет
імені Олександра Довженка,
Інститут педагогіки НАПН України
e-mail: poth_osvit@mail.ru*

Постановка проблеми. Курс української мови – важливий складник загальної змісту початкової освіти, оскільки він є не тільки окремим навчальним предметом, але й основним засобом опанування всіх інших шкільних предметів. Його *основна мета* полягає у формуванні комунікативної компетентності молодшого школяра, яка виявляється у здатності успішно користуватися мовою в процесі спілкування, пізнанні навколишнього світу, вирішенні життєво важливих завдань. З огляду на зазначене, до нової програми з української мови, крім традиційних мовних знань, умінь і навичок, уведено нові елементи змісту, а саме: формування особистісного досвіду творчої діяльності; досвіду емоційно-ціннісного ставлення до навколишнього світу в цілому і до мовлен-